

MERYEM ÇAKIR KANTARCIOĞLU
Erken Cumhuriyet'te Devlet ve Köy İlişkisi

MERYEM ÇAKIR KANTARCIOĞLU 1988 yılında Burdur'da doğdu. Lisans eğitimi- ni Orta Doğu Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde şeref öğrencisi olarak tamamladı. Akademik yolculuğunu Ankara Üniversite- si'nde sürdürerek Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı'nda yüksek lisans ve doktora derecelerini aldı. 2022 yılında ta- mamladığı "Cumhuriyet'in Kuruluş Döneminde Köy Kanunu ve Devlet-Köy İliş- kisi" başlıklı doktora tezi, Türk Sosyal Bilimler Derneği tarafından "Behice Boran Özel Ödülü"ne değer bulundu. Çalışmaları, Türk idare tarihinden başlayarak kamu yönetimi disiplini, kamu hizmeti ve bürokrasi gibi konulara uzanır. Bu alanlarda yayımlanmış makaleleri ve kitap bölümleri vardır. Akademik çalışma- larına ve araştırmalarına Dicle Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bö- lümü'nde devam ediyor.

İletişim Yayınları 3601 • Araştırma-İnceleme Dizisi 613

ISBN-13: 978-975-05-3883-4

© 2025 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2025, İstanbul

EDİTÖR Aybars Yanık

DİZİ KAPAK TASARIMI Ümit Kıvanç

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI A.G. Djivahirdjian (Cevahirciyan) tarafından

Ankara'nın Çubuk Abad nahiyesindeki Akçapınar muhacir köyünde çekilmiş fotoğraf (Adobe Firefly desteğiyle yapılmıştır).

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Berkay Üzüm

DİZİN Erdi Galata

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

MERYEM ÇAKIR KANTARCIOĞLU

Erken Cumhuriyet'te Devlet ve Köy İlişkisi

Dirlik, Düzen, Asayiş

İÇİNDEKİLER

Giriş	9
BİRİNCİ BÖLÜM	
NÜFUS VE GÜNDELİK YAŞAM	23
HANEDEN NÜFUSA GEÇİŞ	26
Yeri adlandırma, tanımlama ve bölümlleme esası olarak nüfus.....	33
Toplumsal, siyasi ve idari ilişki birimi olarak hane.....	35
Hanenin esas olmaktan çıkışı ve nüfusa geçiş.....	45
<i>Siyasal-yönetmel boyut: Hükmetmeden yönetmeye</i>	47
<i>İktisadi boyut: Geçimlikten piyasaya</i>	56
Nüfus bilgisinin edinilmesinde nüfus sayımı, kayıtlar ve köyler: 1927 nüfus sayımı.....	64
GÜNDELİK YAŞAMIN DÖNÜŞTÜRÜLMESİ: KÖYLÜNÜN ZORUNLU İŞLERİ	71
"Kaloriferi hayvan nefesi ve gübresi olan efendi": Ev/ahır ayrımı.....	75
"Diri adam her şeyin esası": Bulaşıcı hastalıkları hükümete haber verme.....	91
<i>Parçalılık: 19. yüzyıl ve öncesinde bulaşıcı hastalıklar ve merkezî otorite</i>	97
<i>Refahın ve kamu yararının teminine giden yol:</i> <i>Bulaşıcı hastalıkların önlenmesi</i>	102

Faydalı ve zararlı: Ehli hayvanatın sıhhati ve muzır hayvanatın itlafı	110
<i>"Geleneksel tarımın traktörü" olarak hayvan</i>	112
<i>Değer yaratan ehli hayvanatın sıhhati</i>	116
<i>Yeni bir "cephe": Muzır hayvanatın itlafı</i>	120
<i>Hayvan sayımları ve çatışmalar</i>	124

İKİNCİ BÖLÜM

TOPRAK VE MEKÂN	129
------------------------------	-----

SINIR İNŞASI VE BİÇİMLENDİRME: KÖY SINIRLARINA İKİLİ YAKLAŞIM	131
--	-----

Feodal nitelikli bir çatışma alanı: Osmanlı'da köy sınırları	134
Yönetsel alanı işaretleme: İdari sınırların sabitlenmesi	138
<i>Ölçüm ve kayıt yokluğu: İdari sınır mirasının işlevsizliği</i>	140
<i>Mekânlar çelişkisini aşma: İşaretleneni ve işaretleyiciyi belirleme sorunu</i>	144
<i>İç sınırların belirlenmesinde köy idari sınırlarının yeri</i>	149
Zahiri süreklilik: Köy müştereklerinin sınırları	163
<i>Sürekliliğin kırılmasında hukuksal altyapının oluşturulması</i>	171
<i>Teritoryalleşme ve kapitalistleşme süreçlerinde meralar</i>	172

YERLEŞİM İNŞASI: KÖY KURMALAR, NUMUNE VE ÖRNEK KÖYLER	188
--	-----

Zorunlulukların ve aciliyetlerin baskınlığı:

Osmanlı'da köy kurma faaliyetleri	192
<i>Vergi ve asayiş aciliyeti: Aşiretlerin serpiştirilmesi</i>	194
<i>Üretici hale getirme aciliyeti: Göçmenlerin yerleştirilmesi</i>	197
<i>Köy kurmanın karakteristiği: Çeşitlilik ve yerele özgülük</i>	202

Düzenleme, plan ve tahayyüller:

Numune köy fikrinin ortaya çıkışı	205
<i>Girişimlerin hukuksal ve planlı halleri: Düzenleme ve imar planları</i>	210
<i>Girişimlerin düşünsel halleri: Tahayyüller</i>	214

Zorunluluk, düzenleme, plan ve tahayyülün birlikteliğine doğru:

Cumhuriyet'in kuruluş döneminde numune köyler	222
<i>Göçebe ve göçmenlerin yerleştirilmesi zorunluluğu</i>	224
<i>"Cebren bir araya getirmek" ya da "terakkiyi beklemek":</i> <i>Dağınıklık sorunu</i>	229
<i>Numune köylerin "devlet eliyle" kurulmaya başlanması</i> <i>ve standartlaştırma</i>	237
<i>"Modern köylü cemiyetinin nüvesi": Etimesgut Numune köyü</i>	241

Zorunluluk ve tahayyülün birlikteliği: Köy planları ve örnek köyler	245
<i>Birliktelik: Planlaştırılmış köy kalkınması ve örnek köyler</i>	253
<i>Düzenleme, plan ve tahayyüllerin uygulaması:</i>	
<i>Yeni köyleri örnek kılma, eski köyleri örnekleştirme</i>	267
<i>Ulus yaratımı sürecinde örnek köyler</i>	269
<i>Çelişki ve çatışmalar arasında örnek köyler</i>	274
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
YÖNETİM	279
DEVLET VE KÖY ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ARACISI OLARAK MUHTAR	280
Muhtarlığın ortaya çıkışı	282
<i>Muhtarlığın ortaya çıkışında asayişin sağlama zorunluluğu:</i>	
<i>Dolaşımın kısıtlanması</i>	283
<i>Muhtarlığın ortaya çıkışında vergi tabanının korunması zorunluluğu</i>	286
Taşrada çatışmalar, ilişkiler ve düzenlemeler:	
Muhtarlığın yerleştirilme süreci	292
<i>Yerleştirilme sürecinde yasal düzenlemeler:</i>	
<i>Vilayet nizamnamelerinde muhtarlığın konumu</i>	299
<i>Düzenlemelerin etrafından dolanma: Kabzımal olarak muhtarlar</i>	301
<i>Hükümetin vasıta-ı icraiyesi olarak muhtarlar</i>	304
KÖYLÜNÜN VE MUHTARIN "ZAPTI": DİRLİK, DÜZEN VE ASAYİŞ	308
Muhtarın zapt etme görevleri: Dirlik, düzen ve asayişin korunması	309
Kısıtlamadan serbestliğe: Dolaşım sürecinde muhtarın yeni görevi	311
Eşkıyalıkla mücadele dolayısıyla köylünün zaptı	313
Bir asayiş sorunu olarak muhtarlar ve muhtarların zaptı	322
SONUÇ	351
KAYNAKÇA	359
DİZİN	377

GİRİŞ

Tarih, yüzyıllar boyunca dünya siyasetine damgasını vurmuş görkemli köylü imparatorluklarının defterlerini 19. yüzyıl sonlarına doğru bir bir kapatırken, aynı zamanda onların son çıkış kapılarını can havliyle zorlayan pek çok girişimini kayda geçirmeye başlamıştı. Geniş coğrafyalar ve birbirinden birçok bakımdan farklı topluluklar üzerinde uzunca zaman hüküm süren bu yapıların, kaba bir genelleme yapılırsa, gözle görülür bazı belirgin özellikleri vardı. Kırsal toplulukların denetim altında tutulması, egemenlik ve iktidarlarını çeşitli köylü toplulukları üzerinde çoğu zaman şiddete başvurarak yaygınlaştırmaları ve tarımsal artığın bölüşümünde yerel güç odaklarıyla bitmek bilmeyen mücadeleleri bunlar arasındaydı. Ulus-devletlerin vakti geldiğinde, onları canevinden vuracak ve vadelerini dolduracak olan, tam da bu genel özellikleri olmuştu. Kırsal hareketlenme birbirinden farklı geleneklere, örgütlenme tiplerine ve dillere sahip köylü topluluklarının milliyetçi ayaklanmaları ile hanedanlıkları karşısına almaya başladığında, diğerlerinde olduğu gibi, Osmanlı örneğinde de köylüleri merkeze bağlı kılmayı sağlayan eski geleneklerin modası geçmeye yüz tutmuştu. Fakat imparatorluğun aldığı tüm ölümcül darbelere rağmen, 19. yüzyıl boyunca, gelenek-

selin yanı başında ve ona sızmış durumda, kırsalın modernleştirilmesine yönelik adımlar da yabana atılır türden değildi. Her ne kadar reform adımları, önce ordu ve bürokrasi basamaklarından tırmansa da yüzyıl boyunca yaşanan siyasi gelişmelerin ucu, doğal olarak, eninde sonunda köylere dokunuyordu. Eşzamanlı olarak köylerdeki sınıf içi ve sınıflar arası çatışma ve uzlaşma dinamikleri, taşradan merkeze doğru ilerleyen sarsıcı hatlar yaratıyordu.

Günün sonunda, yaşadığımız topraklarda, kesinlikle tek yönlü olmayan bu helezonik ve diyalektik ilişki tarzı hem merkez olarak devlete hem de toplumsal yapıya ve devlet-köy ilişkisinin kurulma biçimine rengini verdi. Wittek'in (2013: 15) tartışmalı da olsa, her devletin varlığını onu ortaya çıkaran nedenlere borçlu olduğu yönündeki iddiası, 1923 Türkiye için de kısmen geçerliydi. Parçalanma korkusunun Osmanlı Devleti'nin kendi sonunu getirdiğini ve güvenlik arzusunun 1910'lu yıllar boyunca hüküm sürdüğünü söyleyen Reynolds'un (2016: 1) savını, kuruluş döneminde devleti var eden gerekçelerden biri olarak düşünürsek, pek de yanlış olmayız. Cumhuriyet, bir imparatorluk bakiyesi olarak kendini ortaya çıkaran iç ve dış çatışmaların ortasında, iç isyanlarla kuşatılmış koşullar içerisinde, ikili bir iktidar yapısı ve dış işgallerin gölgesi henüz çekilmekteyken parçalanma tehditleri ve güvenlik sorunlarının üstesinden gelmek üzere, baskın bir köylü nüfusu ve dört bir yanı köylerle çevrili bir toprak üzerinde kuruldu. Bir yandan eskiyle bağını koparıp köylülerden bir ulus ve köylerle bezeli toprağından sınırları sabitlenmiş bir ülke yaratmaya girişti. Diğer yandan dışarıdan yönelmiş tehditler ve dünya ile kurulması gereken yeni diyaloglar karşısında, iktisadi ve siyasi var olma mücadelesi vererek çağdaşlarını yakalamaya –modernleşmeye– yönelik pek çok hamle, bir ölüm-kalım meselesinin gerekleri olarak görüldü.¹ Gelgelelim,

1 İkisi birbiriyle ortadan yarılmış ayrı olgular değildir, Osmanlı-Türk olgusunun özgün yanları olarak ele alınan pek çok konu, elbette dünya tarihinin de bir parçasıdır ve onunla iç içe geçmiştir. Türkiye hem sömürgecilik zincirlerini daha sonra kıracak Doğu halklarının hem de dünyanın siyasal bakımdan seyrinin önemli bir örneğidir (bkz. Braudel, 2024: 13).

bu hamleleri nihayete erdirebilmek, hiç de kolay olmadı, bugünden bakıldığında, nihayete erdirilebildiğini iddia etmek de zor görünüyor. Fransa kırımının modernleşmesinin “kabuk değiştiren bir böcek gibi görülmesi gerektiğini” vazedен Fransız yazarların aksine (Taine’den akt. Braudel, 2024: 8), Türkiye kırımının kabuk değiştirme hikâyesini anlatmak üzere yola çıkan Türk yazarların, hikâyeyi nerede başlatıp nerede bitirmeleri gerektiği konusundaki bocalamaları da bundan olsa gerektir.

Dağılmış olan tüm diğer imparatorlukların haleflerine bıraktığı miraslar gibi, Cumhuriyet döneminin payına da nüfusu ve mekânı bakımından parçalılık, çeşitlilik; taşra ve kırsalla kopuk ilişkiler, kötü bir mali miras, yönetilmesi gereken neredeyse her şey hakkında resmî kayıtların, sistematik tutulmuş istatistiklerin ve verilerin yokluğundan kaynaklanan zifiri bir bilgisizlik düşmüştü. II. Meşrutiyet dönemindeki ulus inşasına ve millî iktisat yaratmaya yönelik çarpıcı ve kayda değer girişimler bir kenara bırakılırsa² büyük ölçüde köylüler ve köylerden oluşan bir Cumhuriyet, nüfusunun, toprağının ve yönetim ilişkilerinin çeşitlilik ve parçalılıkla damgalı olduğu bir yapı imajı çiziyordu. Tek sorun çeşitlilik ve farklılıklar değildi elbette... Hatta belki daha da önemlisi hastalıklar ve salgınlarla acı içinde cebelleşen bir nüfus, okuryazarlık oranının içler acısı azlığı, üretim araçlarından ve topraktan kahredici bir yoksunluk, geri tarımsal üretim teknikleri, bozuk yollar, bunlardan faydalanan kırsalda cirit atan adi eşkiyalar, eşkiya saklayan muhtarlar, bütünleşememiş bir iç piyasa gibi

2 Bugün bu girişimlerin, resmî tarih tezlerinin aksine, hiç de küçümsenmeyecek cinsten olduğu artık kabul edilmiş bir gerçekliktir. Konu hakkında birikmiş ve doygunluğa erişmiş bir literatürün oluştuğu söylenebilir. Birkaçının adını zikretmek gerekir: Tarık Zafer Tunaya’nın *Türkiye’de Siyasi Partiler 1: İkinci Meşrutiyet Dönemi*, Sina Akşin’in *Türkiye’nin Yakın Tarihi*, Feroz Ahmad’ın *İttihat ve Terakki*, Erik Jan Zürcher’in *Savaş, Devrim ve Uluslaşma*, Aykut Kansu’nun *1908 Devrimi*, Zafer Toprak’ın *Türkiye’de Millî İktisat*, Tanıl Bora’nın *Cereyanlar* adlı kitapları, 1908’den sonra gerçekleşen pek çok yeniliğin Cumhuriyet dönemine altlık oluşturduğunu gösterirler. Bu kitabın ilerleyen sayfalarında da köy ölçeğinde, gerçekleştirilen ya da gerçekleştirilmesi planlananlar açısından, iki dönemin üst üste bindiğini göstermeye çalıştım.

daha pek çok hayati sorun, çözüme kavuşmayı bekliyordu. Tüm yönleriyle merkezileşmeyi ve merkezî politikaların uygulanmasını gerektiren nice mesele, masada duruyordu.

Genç Cumhuriyet'in önünde ülke olarak imar edilmesi gereken virane bir toprak ve ulus olarak inşa edilmesi gereken harap düşmüş bir nüfus vardı. Bu durum, Yakup Kadri'nin *Yaban* romanındaki cümlelerine, en berrak haliyle yansdı: "Eğer, bize zafer nasip olsa bile kurtaracağımız şey, yalnız bu ıssız toprakla, bu yalçın tepelerdir. Millet nerede? O henüz ortada yoktur ve onu bu Bekir Çavuşlar, bu Salih Ağalar, bu Zeynep Kadınlar, bu İsmailerler, bu Süleymanlarla yeni baştan yapmak gerekecektir" (2007: 152). Üstelik ne nüfus ne de toprak birbirine benziyordu. Henüz onunkini aşabilecek nitelikte çok az çalışma yapılmış olan İsmail Hüsrev Tökin (1991: 1), kuruluş döneminin köy iktisadını incelediği ve bu konunun *magnum opusu* olarak kabul edilen kitabında şöyle diyordu:

Garp hudutlarımızdan şark hudutlarımıza kadar bir tetkik seyahati yapan bir iktisatçı, yolunun üzerinde çok değişik cemiyet ve iktisat manzaralarına tesadüf eder: Muhtelif tarih devirlerinin bakiyeleri, kemale gelmiş şekilleri, rüşeyimleri merhale merhale yoluna çıkar... Bu bakımdan Türkiye'yi, içtimâî-iktisat münasebetleri *ekstansif bir tenevvü* arzeden nadir memleketlerden biri addetmek mümkündür.

Onun, Türkiye'deki iktisadi ve toplumsal ilişkileri *ekstansif bir tenevvü*, yani yoğun bir çeşitlilik olarak resmettiği çalışması, 1920'li yıllar Türkiye'sinde toplum ve toprağa dair çeşitliliğin her yere sinmiş olduğunu açıkça gösteriyordu. 1920'li yılların başlarında, Anadolu coğrafyasında yer alan köyler ne tamamıyla mekânsal ve iktisadi bir bütünlük olarak ülkenin birbirine bağlı bileşenleri ne de köylüler, ulus gibi bir bütün halinde ele alınabilecek, tüm yönleriyle benzemiş ve kaynaşmış bir nüfustu. Nihayetinde, "Türkler, Haymana'da yaşıyor-du" (Karaosmanoğlu, 2007: 153).

Yolların elverişsizliği, iletişim ve ulaşım araçlarının geriliği, coğrafi özelliklerin ve kapitalist pazarlarla kurulan ilişkilerin

çeşitlenmesi/derecelenmesi ve Anadolu içlerine doğru gidildikçe bu ilişkilerin azalması gibi nedenlerle kırkıyamaı andıran mekân ve insan toplulukları parçalı bir görünüm sergiliyordu. Örneğin Anadolu'nun kuzey ve güney bölgelerinde denize paralel uzanan dağların sahil ve iç kısımlarla ulaşım bağlantısını koparması, buna karşılık Ege'de dağ sıralarının bölgenin iç kesimlerine kadar daha kolay biçimde ulaşılmasına imkân tanınması, üretilen malların pazara ulaştırılmasında farklılık yaratıyordu. Ege Bölgesi'nde demiryolları, dağ sırası hatlarını takip ederek iç kesimlerde üretilen tarımsal ürünlerin pazara ulaştırılmasını olanaklı kılarken, kuzey ve güneyde ancak yaz aylarında ve kısıtlı biçimde ulaşım mümkündü. Fakat ulaşım ve pazar olanaklarının en gelişkin olduğu Ege ve Çukurova'da dahi, dağ köyleri ile ova köyleri arasında hem pazara yönelik üretim hem de yaşam biçimleri bakımından belirgin farklılıklar vardı. Öyle ki bu farklılıkların Cumhuriyet sonrası dönemde de uzunca bir süre varlığını devam ettirdiğini, Boran'ın (1945) Manisa üzerine 1942 yılında yaptığı *Toplumsal Yapı Araştırmaları: İki Köy Çeşidinin Mukayeseli Tetkiki* adlı çalışmasından ya da Mübeccel Kıray'ın (1998) Adana'nın dört köyü üzerinde gerçekleştirdiği incelemelerden çıkarsayabiliyoruz. Coğrafyanın hırçın yüzü ve ulaşım imkânları bakımından erişilmesi en zor yerlerden bir diğeri olan Doğu Anadolu'da ise üretimin neredeyse tamamına yakını, tüketilmek üzere gerçekleştiriliyordu (Tökin, 1990: 1-44). Erzincan köylerinde pazara sevk edilen mal, tüm üretimin %2'sini bile geçmiyordu.

Bütünleşik bir ulusal pazardan söz edilemeyen bu dönem için bir ulustan söz etmek de haliyle olanaklı değildi. 1927 sayımı sonuçlarına göre, bu yıl itibarıyla Türkiye'de nüfusun %86,42'lik kısmı, yani 11.778.810 kişi aile lisanı olarak Türkçe, geriye kalan %13,58'lik kısmı, yani 1.851.678 kişi Türkçeden başka dilleri konuşuyordu. Türkçeden başka konuşulan diller arasında, %63,96 oranla Kürtçe, anadil olarak ve ezici biçimde en fazla kullanılan dildi. Genele vurulduğunda, anadil farklılığı az gibi görünse de o dönem itibarıyla Türkiye'deki toplam

il sayısının altıda birinde, Kürtçe konuşan nüfus %40'tan fazlaydı.³ Gelgelelim bu illerde de standart bir Kürtçenin esamesi okunmuyordu. Öte yandan ulus inşasının yapıtaşlarından biri olan okullaşma ve okuryazarlık oranları da hayli düşüktü. Köy muhtarlarının bile önemli bir kısmı okuma-yazmaktan acizdi. Dolayısıyla 1920'li yılların başlarında tamamıyla aynı dili konuşan ve okuyup yazabilen, aynı ulusal kültüre, davranış kalıplarına sahip ve aynı merkeze sadakatle bağlı ulus haline gelmiş bir nüfusun varlığından söz etmeye koşullar elvermiyordu.

Nüfusa özgü bu iktisadi ve kültürel çeşitlilik, hayata değil, hastalığa davetiye çıkaran evlerde yaşamanın, bulaşıcı ve salgın hastalıkların, çocuk ölümlerinin, hayvanların cıızlığıının ve hastalıklarının, köy mera ve su kavgalarının, kabak tadı veren eşkıyalık faaliyetlerinin, gezdiği yerde ot bitmeyen göçebe aşiretlerin yaygınlığı söz konusu olduğunda, nispeten ortadan kaybolabiliyor ve köyler birbiriyle benzeşebiliyordu. Yine de tüm bu benzerlikler gündelik yaşam, ilişkiler, taşrada hüküm süren eşrafın türlü türlü geleneksel ayrıcalıkları, giyinip kuşanma, sağaltma ve tedavi yöntemleri, kimi topraktan kimi tahtadan kimi de oyuktan/inden ibaret biçimli biçimsiz enva-i çeşit köy meskenleri, arazi ölçüm teknikleri ile ağırlık ölçülerini gibi yaşama ve ölüme dair pek çok unsur söz konusu olduğunda, tam bir curcuna görünümü sergiliyordu. Örneğin köylülerin günlük yaşamının idame edildiği evler bakımından çeşitlilik hayvanlarla bir arada oturma, hayvanlarla arasına bir perde çekme ya da toprak içerisine kazılmış “in” şeklindeki evlerde yaşamanın çeşitliliğine, sağlık bakımından farklılık ve çeşitlilik ise köylülerin içinde debelendiği hastalıklara karşı üfürükçüye, muskacıya, ocakçıya veya berbere başvurma arasındaki çeşitliliğe dönüşüyordu.

3 Kuruluş döneminde dilin tekleştirilmesi için Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerde hem dilsel hem de kültürel yapıyı merkezi düzeyde anlayıp kavrayabilmek ve buna göre politika belirlemek üzere pek çok çalışma yapıldı. Görevliler kimi zaman köy köy kültürel, dilsel ve toplumsal yapının anatomisini çıkardılar. Tarih Vakfı tarafından günyüzüne çıkarılan Necmeddin Sahir Silan Arşivleri, bu anatomilerin bir derlemesini sunuyor.